

Sygn. akt I ACa 85/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Magdalena Pankowicz
Sędziowie	:	SA Elżbieta Borowska SO del. Grażyna Wołosowicz (spr.)
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W.**

przeciwko **P. S. i M. S. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży

z dnia 16 kwietnia 2012 r. sygn. akt I C 99/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Powódka Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. wniosła o zasądzenie od pozwanych P. S. i M. S. (1) kwoty 82 440,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Nakazem zapłaty z dnia 11 lipca 2011 roku wydanym w postępowaniu nakazowym Sąd Okręgowy w Łomży uwzględnił powództwo w całości.

Pozwani P. S. i M. S. (1) wnieśli zarzuty od powyższego nakazu zapłaty żądając uchylenia go w całości i oddalenia powództwa w całości.

Wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2012 roku Sąd Okręgowy w Łomży uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 11 lipca 2011 roku i zasądził od pozwanych P. S. i M. S. (1) na rzecz powoda Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. solidarnie kwotę 82 440,43 zł wraz z odsetkami od kwoty 50 000 zł określonymi jak dla zaległości podatkowych od dnia 19 kwietnia 2011 roku i od kwoty 32 440,43 zł ustawowymi od dnia 5 lipca 2011 roku do dnia zapłaty (punkt a wyroku), oddalając powództwo w pozostałym zakresie (punkt b wyroku) i zasądził od pozwanych P. S. i M. S. (1) solidarnie na rzecz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. kwotę 4 648 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt c wyroku).

Z poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń wynikało, że w dniu 22 lipca 2005 roku między stronami została zawarta umowa nr (...) o dofinansowanie projektu. Jednocześnie, Sąd wyjaśnił, że pozwana M. S. (1) nie była stroną umowy. Podpisanie przez nią umowy świadczyło jedynie o tym, że akceptowała ona zaciągnięte przez pozwanego P. S. zobowiązanie. W ocenie Sądu I instancji, odpowiedzialność pozwanej, która podpisała weksel, deklarację do weksla niepełnego in blanco oraz deklarację współmałżonka beneficjenta, powinna kształtować się na płaszczyźnie instytucji poręczenia.

Kontynuując, Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z § 4 powódka udzieliła pozwanemu pomocy finansowej w kwocie 50 000 zł, której wypłata miała nastąpić na rachunek uprawnionego w terminie do 31 października 2005 roku. Stosownie do § 5 ust. 1 umowy pozwany zobowiązał się natomiast do wypełnienia konkretnych zobowiązań określonych w Programie i Uzupełnieniu Programu, m.in. do spełnienia w okresie 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego kryterium żywotności ekonomicznej tego gospodarstwa – w przypadku, gdy nie spełniało ono tego kryterium w dniu złożenia wniosku o dofinansowanie realizacji projektu. Pozwany zobowiązał się również do złożenia w oddziale regionalnym dokumentów potwierdzających wypełnienie przez niego zobowiązań zawartych w § 5 pkt 7 - 9 umowy przed upływem 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej, przy czym dokumentem potwierdzającym spełnienie przez niego tego zobowiązania była zgodnie z § 5 ust. 2 pkt 1 umowy wypełniona tabela S. stanowiąca załącznik nr 3 do Uzupełnienia Programu, albo w przypadkach określonych w Uzupełnieniu Programu – wyliczenie wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego na podstawie faktycznych danych tego gospodarstwa, sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję.

Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynikało, że pozwany od dnia 10 lutego 2005 roku prowadził gospodarstwo rolne położone w województwie (...), powiat (...), gmina N., które w chwili zawarcia przedmiotowej umowy nie spełniało kryterium żywotności. W związku z tym, termin upływu 5 – letniego terminu na spełnienie tego warunku upłynął w dniu 10 lutego 2010 roku. Sąd I instancji zwrócił następnie uwagę na to, że strony ustaliły, iż prawnym zabezpieczeniem wykonania przez pozwanego przyjętych zobowiązań jest weksel in blanco, do którego w dniu podpisania umowy została sporządzona deklaracja wekslowa. Zarówno weksel, jak i deklaracja wekslowa zostały podpisane przez pozwanych, przy czym pozwana wyraziła również zgodę na zawarcie przez pozwanego wymienionej umowy. Z treści deklaracji wekslowej wynikało, że powódka miała prawo wypełnić weksel w każdym czasie, w wypadku niedotrzymania przez beneficjenta terminu spłaty zobowiązania wobec Agencji na sumę całkowitego zobowiązania wynikającego z powyższej umowy, łącznie z odsetkami, prowizjami i opłatami powstałymi z jakiegokolwiek tytułu. Agencja miała również prawo opatrzyć weksel datą płatności według uznania i uzupełnić go brakującymi elementami, w tym klauzulą „bez protestu”, zawiadamiając o tym fakcie pozwanych listem poleconym. Pozwani zobowiązali się przy tym zapłacić sumę wekslową na żądanie posiadacza weksla, jako pokrycie długu wynikającego z przedmiotowej umowy. Na podstawie zeznań A. Z., Sąd Okręgowy ustalił, że wypłata kwoty 50 000 zł nastąpiła w dniu 3 października 2005 roku.

Następnie, Sąd I instancji przyjął, że bezpośrednio po wypłacie środków finansowych powódka nie monitorowała prowadzonego przez pozwanego gospodarstwa rolnego. Dopiero przed upływem 5 lat od dnia rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego przez pozwanego, wysłała do niego pisma z dnia 13 stycznia 2009 roku oraz z dnia 28 grudnia 2009 roku, w których poinformowała, iż w dniu 10 lutego 2010 roku upływa termin złożenia dokumentów potwierdzających wypełnienie zobowiązań określonych w umowie, tj. spełnienia żywotności

ekonomicznej gospodarstwa i uzupełnienia wykształcenia. Powódka zwróciła się do pozwanego o dostarczenie do dnia 10 lutego 2010 roku dokumentów w postaci wypełnionej tabeli S. oraz kopii dokumentu potwierdzającego posiadane przez niego wykształcenie. W odpowiedzi, pozwany przesłał powodowi wyliczenie żywotności ekonomicznej gospodarstwa rolnego i kserokopię świadectwa ukończenia studiów podyplomowych. Pismem z dnia 16 lutego 2010 roku powódka wezwała pozwanego do uzupełnienia przedłożonych przez niego dokumentów poprzez dostarczenie potwierdzonej za zgodność z oryginałem przez notariusza kopii dokumentu potwierdzającego posiadane wykształcenie oraz dostarczenie dokumentów potwierdzających uprawianie warzyw w uprawie polowej, przy czym został pouczone, że takimi dokumentami mogą być m.in. umowy na kupno nasion, umowy sprzedaży uzyskanego plonu, faktury za nasiona i warzywa, czy też dokumenty potwierdzające wykonywanie usług agrotechnicznych. Wobec tego, że pozwany nie potwierdził, aby na deklarowanym przez niego gruncie uprawiał warzywa w postaci szczawiu, skierowano do niego kontrolę, która została przeprowadzona w dniu 16 czerwca 2010 roku. W jej wyniku na gruntach rolnych pozwanego nie stwierdzono żadnej roślinności, przy czym brak było możliwości do stwierdzenia, jakie w poprzednim roku uprawiano na nich rośliny. W pisemnym oświadczeniu pozwany wskazał, że na gruncie zasiał szczaw i zostały na nim przeprowadzone zabiegi agrotechniczne. Wobec tego, że z jego wyjaśnień wynikało, iż szczaw nie powschodził z uwagi na złe warunki atmosferyczne, w dniu 13 lipca 2010 roku dokonano ponownej kontroli. W jej wyniku stwierdzono, że grunt rolny był mocno zachwaszczony z miejscami rosnącego szczawiu. W tej sytuacji, pismami z dnia 25 sierpnia 2010 roku i 21 września 2010 roku powódka poinformowała pozwanego, że wobec niedotrzymania przez niego zobowiązań określonych w § 5 pkt 4 i 7 umowy zostanie uruchomiona procedura zwrotu wypłaconej pomocy finansowej. Następnie, powódka wystosowała do pozwanych „ostateczne wezwanie do zapłaty” domagając się zapłaty sumy wekslowej w wysokości 82 440,43 zł z weksla stanowiącego zabezpieczenie zwrotności należności, ze wskazaniem daty płatności na dzień 18 kwietnia 2011 roku. Wobec niewykupienia weksla, powódka wystąpiła z przedmiotowym żądaniem.

Dokonując merytorycznej oceny zgłoszonego żądania Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności przywołał przepis art. 354 k.c. i uznał, iż powódka prawidłowo wykonała swoją część umowy wypłacając pozwanemu całą pomoc finansową w kwocie 50 000 zł, informując o konieczności złożenia stosownych dokumentów potwierdzających wykonanie umowy, a następnie uzupełnienia nadesłanej przez niego dokumentacji. Wątpliwości, co do rzetelności nie budziła również dwukrotnie przeprowadzona przez powódkę kontrola gruntów pozwanego.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci: protokołu z czynności kontrolnych z dnia 16 czerwca 2010 roku oraz załączników, zdjęć, zeznań świadków: A. Z., K. L. i M. S. (2) potwierdził, że gospodarstwo rolne pozwanego nie spełniało kryterium żywotności ekonomicznej, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 7 umowy. Zgodnie z umową, pozwany powinien był spełnić ten warunek w okresie 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego, a więc do dnia 10 lutego 2010 roku. Sąd zauważył, że zgodnie z § 5 ust. 1 umowy pozwany zobowiązał się również prowadzić gospodarstwo rolne przez okres 5 lat od dnia dokonania wypłaty pomocy przez powoda. Na podstawie załącznika do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 roku w sprawie Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego: Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich 2004 – 2006, znajdującego zastosowanie w sprawie na podstawie § 10 umowy, gospodarstwem rolnym żywotnym pod względem ekonomicznym jest gospodarstwo rolne wielkości ekonomicznej wynoszące co najmniej 4 ESU. W tych okolicznościach, Sąd Okręgowy uznał, że pozwany winien był utrzymywać żywotność ekonomiczną gospodarstwa od 10 lutego 2010 roku do 3 października 2010 roku. Tymczasem, pozwany tego warunku nie dotrzymał, co pozwoliło Sądowi I instancji wywieść, że sporządzone przez niego wyliczenie żywotności ekonomicznej gospodarstwa rolnego z dnia 13 stycznia 2010 roku było nieprawdziwe. Fakt, że pozwany wynajął J. D. (1) do wykonania niezbędnych prac związanych z przygotowaniem gruntu i zasianiem szczawiu, nie podważyło tych ustaleń. Wykonana przez pracowników powódki kontrola wykazała bowiem, że posiany szczaw był zagłuszany przez chwasty. Sąd Okręgowy podkreślił, że poza przedłożeniem jednego paragonu na zakup nasion szczawiu, pozwany nie przedstawił innych pozaosobowych dowodów na fakt uprawiania szczawiu w uprawie polowej. Nie przedstawił także umów na sprzedaż szczawiu i nie wskazał, gdzie został on sprzedany.

W przedstawionych okolicznościach, Sąd Okręgowy przyjął, że pozwany nie wykonał obowiązku z § 5 ust. 1 pkt 7 umowy, co w kontekście postanowień § 6 i 8 umowy oraz złożonego przez pozwaną poręczenia, uprawniało powódkę do wystąpienia z przedmiotowym żądaniem zwrotu wypłaconej pozwanym pomocy finansowej w kwocie 50 000 zł.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zgodnie z § 6 ust. 1 umowy odsetki od kwoty 50 000 zł powinny być naliczane w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych od dnia wypłacenia przez powoda pomocy na rzecz pozwanego. Jednocześnie, powołując się na przepis art. 482 § 1 k.c. Sąd I instancji uznał, że zaproponowany w pozwie sposób naliczania odsetek nie był prawidłowy, a zatem koniecznym było uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty i ponowne, szczegółowe rozstrzygnięcie w przedmiocie odsetek.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego ustalono na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli pozwani zaskarżając go w całości. Orzeczeniu zarzucili:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sformułowanie na podstawie materiału dowodowego zebranego w sprawie, błędnego wniosku prowadzącego do uznania, że pozwany P. S. nie wykonał obowiązku wynikającego z § 5 ust. 1 pkt 7 umowy z dnia 22 lipca 2005 roku zawartej pomiędzy stronami, a zatem w kontekście § 6 i 8 przedmiotowej umowy oraz złożonego poręczenia, powódka była upoważniona do żądania od pozwanych zwrotu pomocy finansowej;

2. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie treści Działania 1.2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 roku w sprawie Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006” (Uzupełnienie Programu) przez dorozumiane przyjęcie, iż do uzupełnienia spełnienia wymogu spełnienia kryterium żywotności ekonomicznej zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 7 umowy, do którego wypełnienia pozwany był zobowiązany, o ile nie spełniał ich w chwili zawarcia umowy, należy stosować dowód w postaci:

a) protokołu z czynności kontrolnych (...) z dnia 16 czerwca 2010 roku, w tym zdjęć z wizytacji terenowej w dniu 13 lipca 2010 roku;

b) sporządzonego przez pozwanego wyliczenia żywotności ekonomicznej z dnia 13 stycznia 2010 roku jako nieprawdziwego;

c) zeznania świadka A. Z. w zakresie stwierdzenia, że szczaw powinien być zasiany w 2009 roku, aby spełniał ww. warunek;

d) zeznania świadka K. L. w zakresie stwierdzenia, że podczas wizytacji badany był stan i stopień zachwaszczenia, jako błędnie spisane;

3. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie treści Działania 1.2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 roku w sprawie Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006” oraz naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. § 5 ust. 1 pkt 7 umowy zawartej pomiędzy stronami poprzez uznanie, że nastąpiło ze strony pozwanych naruszenie § 5 ust. 1 pkt 7 polegające na

zobowiązaniu do uzupełnienia spełnienia wymogu spełnienia kryterium żywotności ekonomicznej przez dorozumiane przyjęcie, że wypełnienie tego zobowiązania przenosi się na okres 5 lat od dokonania ostatniej płatności i obejmuje okres od 10 lutego 2010 roku do 3 października 2010 roku;

4. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. § 5 ust. 1 pkt 7 umowy zawartej pomiędzy stronami poprzez uznanie, że nastąpiło ze strony pozwanych naruszenie § 5 ust. 1 pkt 7 polegające na zobowiązaniu do uzupełnienia spełnienia wymogu spełnienia kryterium żywotności ekonomicznej, przez dorozumiane przyjęcie, iż wypełnienie tego zobowiązania jest tożsame z zobowiązaniem prowadzenia przez pozwanego gospodarstwa rolnego przez okres 5 lat od dokonania ostatniej płatności;

5. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. § 5 ust. 2 pkt 1 umowy zawartej pomiędzy stronami poprzez uznanie, że nastąpiło ze strony pozwanych naruszenie § 5 ust. 1 pkt 7 polegające na zobowiązaniu do uzupełnienia spełnienia wymogu spełnienia kryterium żywotności ekonomicznej, przez dorozumiane przyjęcie, iż wypełnienie tego zobowiązania określonego w § 5 ust. 1 pkt 7 następuje przez przedstawienie umów na sprzedaż szczawiu, a także przez wskazanie miejsca, gdzie był sprzedawany zebrany szczaw, przy jednoczesnym pominięciu wskazania terminów, w jakich dokumenty te miałyby dostarczyć;

6. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. przepisów ustawy Kodeks cywilny art. 6, w myśl którego ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie wywodzącej z tego faktu skutki prawnej. Powódka (...) nie udowodniła faktu, że do dnia 10 lutego 2010 roku pozwany nie dopełnił spełnienia kryterium żywotności ekonomicznej gospodarstwa;

7. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. przepisów ustawy Prawo wekslowe art. 102, w myśl którego miejsce wystawienia weksla uważa się za miejsce płatności, w następstwie przyjęcia pozwu skierowanego przez powodową (...) w oparciu o art. 37¹ k.p.c.;

8. z ostrożności procesowej zarzucili również naruszenie prawa podmiotowego, tj. przepisów ustawy kodeks cywilny art. 5, w myśl którego nie można czynić ze swego prawa pożytku, który nie byłby sprzeczny ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Wskazując na powyższe, pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu według norm przepisanych w obu instancjach; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania – przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Apelacja pozwanych nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i przyjmuje je za własne, jak też w całości aprobuje ocenę prawną dokonaną przez Sąd I instancji. Wbrew wywiadom apelacji, Sąd Okręgowy nie dopuścił się zarzucanych mu uchybień, gdyż przeprowadził wszechstronną analizę materiału dowodowego i prawidłowo zastosował prawo materialne.

Zdaniem Sądu Odwoławczego ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd I instancji odpowiada regułom logicznego rozumowania, uwzględnia zasady doświadczenia życiowego. Daje to podstawę do stwierdzenia prawidłowego zastosowania art. 233 § 1 k.p.c. Zarzut apelacji wskazujący na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. uznać należy,

zatem za całkowicie chyby. Podkreślić przy tym należy, że skuteczne podniesienie zarzutu obrazu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania przez skarżącego, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Tymczasem, skarżący ograniczyli się wyłącznie do zaprezentowania odmiennej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, co zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1998 roku, II CKN 4/98 jest niewystarczające do stwierdzenia powyższego uchybienia. Zauważyć należy, że Sąd Odwoławczy dokonując kontroli zaskarżonego orzeczenia w zakresie oceny dowodów dokonanej przez Sąd I instancji nie ustala prawdziwości faktów. Ogranicza się wyłącznie do sprawdzenia, czy granice swobodnej oceny dowodów nie zostały przekroczone. W ocenie Sądu Apelacyjnego ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy wyprowadził logiczne, poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym wnioski. Nie przekroczył przy tym ram swobodnej oceny dowodów, które zakreślone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których Sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wążąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1980 roku, II URN 175/79, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 roku, II UKN 685/98).

Następnie, należało zwrócić uwagę, że przeciwko pozwanym Sąd Okręgowy w Łomży w dniu 11 lipca 2011 roku wydał w postępowaniu nakazowym nakaz zapłaty, w którym w całości uwzględnił żądanie pozwu. Pozwani wnieśli pismo zawierające zarzuty od tego nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości. Tym samym, Sąd Okręgowy miał obowiązek rozpoznać sprawę w granicach powództwa i wniesionych zarzutów. Zgłaszając zarzuty od nakazu zapłaty pozwani zobowiązani byli bowiem zgłosić wszystkie zarzuty przeciwko żądaniu pozwu oraz wszystkie okoliczności faktyczne i dowody na ich poparcie, pod rygorem ich utraty (art. 493 k.p.c.). W konsekwencji, kolejna faza postępowania była ograniczona w zakresie możliwości występowania przez strony z nowymi twierdzeniami, co do przedmiotu sporu i okoliczności faktycznych, ponieważ na dalszym etapie sprawy, nie można było już skutecznie powoływać nowych okoliczności i dowodów, niezależnie od ich znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Tymczasem, uważna lektura pisma zawierającego zarzuty pozwanych prowadzi do wniosku, że wskazali oni, iż posiadają protokół z kontroli gospodarstwa, w którym przedstawiciele powoda stwierdzili żywotność ekonomiczną gospodarstwa. Wywodzili nadto, że zgodnie z § 5 pkt 2 zawartej z powodem umowy dokumentem potwierdzającym spełnienie przez beneficjenta zobowiązań, o których mowa w jego ust. 1 pkt 7, jest wypełniona tabela S., stanowiąca załącznik nr 3 do Uzupełnienia Programu, która została sporządzona. Pozwani podkreślili przy tym, że spełnili także drugi warunek, którym było uzyskanie odpowiedniego wykształcenia. Na potwierdzenie formułowanych tez pozwani wnieśli o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków: J. D. (2), K. L. i M. S. (2).

Nie tracąc powyższego z pola widzenia, należało przejść do meritum sprawy. W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że Sąd I instancji prawidłowo ustalił, iż strony łączyła zawarta w dniu 22 lipca 2005 roku umowa nr (...) o dofinansowanie projektu w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 - 2006” w zakresie działania „Ułatwienie startu młodym rolnikom” na mocy której powódka, w zamian za spełnienie przez pozwanego określonych warunków, udzieliła mu pomocy w wysokości 50 000 zł. Jednym z takich warunków był przewidziany w § 5 ust. 1 pkt 7 umowy obowiązek spełnienia, w okresie 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego, kryterium żywotności ekonomicznej tego gospodarstwa, w przypadku gdy nie spełniało ono kryterium żywotności ekonomicznej w dniu złożenia wniosku o dofinansowanie realizacji projektu. Niekwestionowanym było, że w dacie podpisania umowy pozwany nie spełniał tego warunku, co oznacza, że skoro prowadzenie gospodarstwa rolnego rozpoczął w dniu 10 lutego 2005 roku, to termin spełnienia tego wymogu upłynął w dniu 10 lutego 2010 roku. Następnie, zgodnie z § 5 ust. 1 umowy pozwany zobowiązał się do prowadzenia gospodarstwa rolnego, w tym prowadzenia działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, przez okres co najmniej 5 lat od dnia dokonania wypłaty pomocy przez Agencję, która jak prawidłowo ustalono nastąpiła w dniu 3 października 2005 roku.

Zasadniczą okolicznością sporną w niniejszej sprawie była ocena, czy pozwany wykonał obowiązek wynikający z § 5 ust. 1 pkt 7 umowy, a należące do niego gospodarstwo rolne na dzień 10 lutego 2010 roku spełniało kryterium żywotności ekonomicznej. Strony bowiem rozbieżnie interpretowały znaczenie tego pojęcia. Wyjaśnienia zatem wymaga, że

skoro każda ze stron dokonywała odmiennej interpretacji postanowień umowy stanowiącej źródło zobowiązania, konieczne było dokonanie przez Sąd jej wykładni, zgodnie z dyrektywami wynikającymi z art. 65 k.c. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2004 roku, II CK 395/02, Lex 602376). W okolicznościach sprawy, Sąd Okręgowy słusznie stanął na stanowisku, że zapatrywanie pozwanych, którzy uparcie podkreślali prawidłowe wykonanie obowiązku wynikającego z § 5 ust. 1 pkt 7 umowy, nie zasługiwało na uwzględnienie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, przedstawione w tym przedmiocie zarzuty apelacji, jako wyłącznie polemiczne z prawidłowym rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego, nie mogły przynieść oczekiwanego przez skarżących efektu.

Niewątpliwie, należy zgodzić się z autorem apelacji, że zgodnie z § 5 ust. 2 pkt 1 umowy dokumentem potwierdzającym wykonanie przez pozwanych tego zobowiązania jest wypełniona tabela S., stanowiąca załącznik nr 3 do Uzupełnienia Programu albo w przypadkach określonych w Uzupełnieniu Programu – wyliczenie wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego na podstawie faktycznych danych z tego gospodarstwa, sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję. Koncentrując się na tym postanowieniu umowy, podkreślając jednocześnie, że pozwany przedłożył powodowi wymienioną tabelę, skarżący zupełnie tracą z pola widzenia, że w § 10 umowy stwierdzono, iż w sprawach nieuregulowanych jej postanowieniami mają zastosowanie, m.in. przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 roku w sprawie Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006” (Dz. U. Nr 207, poz. 2117). Tymczasem, wymieniony akt prawny precyzuje i dookreśla, w jaki sposób wylicza się i dokumentuje spełnienie kryterium żywotności ekonomicznej gospodarstwa rolnego oraz zobowiązania beneficjenta umowy. I tak, zgodnie z załącznikiem do przywołanego rozporządzenia, gospodarstwo rolne młodego rolnika powinno spełniać wymóg żywotności ekonomicznej lub wnioskodawca wykaże, że kryterium to zostanie spełnione nie później niż po 5 latach od dnia rozpoczęcia prowadzenia przez niego tego gospodarstwa. Żywotność ekonomiczną określa się na podstawie wielkości ekonomicznej danego gospodarstwa rolnego, określonej jako suma nadwyżek bezpośrednich wszystkich działalności rolniczych prowadzonych w tym gospodarstwie. Nadwyżki bezpośrednie oblicza się na podstawie wskaźników S. wyznaczonych dla poszczególnych rodzajów produkcji rolnej i regionów. Sposób obliczania wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego jest określony w załączniku nr 3 do Uzupełnienia Programu. Beneficjent może także udokumentować spełnienie kryterium żywotności ekonomicznej, przedstawiając wyliczenie wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego na podstawie faktycznych danych z gospodarstwa rolnego, w przypadku gdy: prowadzi produkcję, dla której nie określono wskaźnika S. lub w wyniku agregacji danych dla danego rodzaju działalności wartość nadwyżki bezpośredniej, liczonej przy pomocy wskaźników S., jest niższa od wartości nadwyżki bezpośredniej liczonej na podstawie faktycznych danych z gospodarstwa rolnego. Wielkość ekonomiczna jest przy tym określana w ESU. Wartość 1 ESU odpowiada nadwyżce równoważnej 1,2 tys. euro. Gospodarstwem rolnym żywotnym pod względem ekonomicznym jest z kolei gospodarstwo rolne o wielkości ekonomicznej wynoszącej co najmniej 4 ESU. Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia młody rolnik jest obowiązany do: prowadzenia gospodarstwa rolnego, którego dotyczył wniosek o dofinansowanie realizacji projektu, przez co najmniej 5 lat od dnia dokonania przez (...) wypłaty premii; przechowywania oryginałów dokumentów, których kopie składane były jako załączniki do wniosku o dofinansowanie realizacji projektu, przez okres 5 lat od dnia dokonania przez (...) wypłaty premii; umożliwienia dokonywania przez (...) lub inne upoważnione do tego podmioty kontroli dokumentów lub kontroli na miejscu (wizytacji terenowej); terminowego złożenia dokumentów świadczących o wypełnieniu przez beneficjenta zobowiązań dotyczących spełnienia kryteriów wykształcenia oraz wymagań w zakresie higieny, utrzymania zwierząt i ochrony środowiska w gospodarstwie rolnym, w przypadku gdy pomoc przyznana była warunkowo ze względu na niespełnienie któregokolwiek z wymagań oraz złożenia ankiety monitorującej.

Z prawidłowych ustaleń Sądu I instancji wynikało, że powódka wypełniła swoje zobowiązanie, wypłacając w dniu 3 października 2005 roku na rzecz pozwanych przewidzianą w umowie pomoc finansową. W tej sytuacji, nie budzi zastrzeżeń Sądu Apelacyjnego, że stosownie do art. 354 k.c. miała ona prawo oczekiwać, iż pozwany również zachowa się zgodnie z treścią zobowiązania i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno – gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a więc w przewidzianym w umowie terminie doprowadzi swoje gospodarstwo rolne do żywotności ekonomicznej. Jednocześnie, w świetle wyżej przywołanych regulacji, wbrew przekonaniu pozwanych, pozytywnej oceny wykonania przez nich tego zobowiązania, nie można utożsamiać wyłącznie ze sporządzoną przez

nich tabelą S. oraz przedłożeniem świadectwa uzyskania wymaganego wykształcenia. Skarżący zupełnie ignorują okoliczność, że zawarte w tabeli dane, wobec braku stosownej dokumentacji, nie mogły zostać poddane szczegółowej weryfikacji pozwalającej na ocenę, czy pozwany rzeczywiście podjął stosowne działania zmierzające do poprawy kondycji swego gospodarstwa rolnego i czy w ostateczności osiągnęło ono żywotność ekonomiczną. W ocenie Sądu Apelacyjnego, sporządzona przez pozwanego tabela może być oceniana wyłącznie w kategoriach oświadczenia strony, które w żadnym razie nie jest szczególnym środkiem dowodowym. Okoliczności faktyczne stwierdzone w oświadczeniu mogą być jedynie przedmiotem dowodu z zeznań świadków, opinii biegłych, zwłaszcza gdy jego prawidłowość budzi wątpliwości. (vide: wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w K. z dnia 16 marca 2011 roku, (...) SA (...), Lex 784261). Tymczasem, obowiązkiem pozwanego było umożliwienie dokonania przez (...) lub inne upoważnione do tego podmioty kontroli dokumentów lub kontroli na miejscu (wizytacji terenowej). Jak prawidłowo ustalił Sąd Okręgowy odbyły się one w dniach: 16 czerwca 2010 roku oraz 13 lipca 2010 roku i nie potwierdziły, aby gospodarstwo rolne pozwanych nosiło cechy żywotności ekonomicznej. Już w tym miejscu zaznaczyć trzeba, że nie może mowy o tym, jak sugerują skarżący, że podejmując działania w kierunku zweryfikowania złożonych przez nich dokumentów, powódka dopuściła się nadużycia prawa. Wyjaśnienia wymaga, że zgodnie z treścią art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Istotą i funkcją klauzul generalnych z art. 5 k.c. jest możliwość uwzględnienia w ocenie różnego rodzaju okoliczności faktycznych, przy czym okoliczności te muszą mieć wyjątkowy charakter. Przepis ten może wchodzić w grę w każdym wypadku do wszystkich podmiotów prawa, gdy w świetle oceny określonego stanu faktycznego, przy uwzględnieniu treści konkretnej normy prawnej wyłącznie z jej celem, korzystanie przez osobę zainteresowaną z przysługującego jej prawa podmiotowego jawi się jako pozostające w sprzeczności z zasadami etycznego i uczciwego postępowania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić trzeba, że zarzut apelacji wskazujący na naruszenie przez Sąd I instancji przepisu art. 5 k.c. jest całkowicie chybiony. Skarżący zupełnie nie dostrzegają tego, że umocowanie powódki do podjęcia stosownych czynności sprawdzających, znajduje się w postanowieniach umowy łączącej strony, a zatem nie może być mowy o tym, że decydując się na uruchomienie stosownej procedury dopuściła się ona nadużycia prawa. Jednocześnie, jak wynikało z zeznań K. L., w trakcie 5 - letniego okresu, powód nie weryfikował żywotności gospodarstwa zakładając, że „rolnik ma czas dojścia do tej żywotności” (k. 139v). Tymczasem, jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, pozwany nie podjął właściwie żadnych działań w kierunku osiągnięcia umówionego celu w postaci stanu żywotności ekonomicznej gospodarstwa. Dopiero, zainicjowanie przez powódkę kontroli gospodarstwa w czerwcu 2010 roku zmobilizowało pozwanego do podjęcia jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych. Znamienne, że zaoferowane przez pozwanych dowody, wśród których znalazła się zaledwie jedna faktura VAT z dnia 9 czerwca 2010 roku na zakup nasion szczawiu oraz zaświadczenie ze Spółdzielni Kółek Rolniczych w N. z dnia 16 czerwca 2010 roku zawierające deklarację, że świadczyła ona usługi na gruntach pozwanego w zakresie orki, talerzowania, bronowania oraz siewu, dotyczyły właśnie tych prac. Jednocześnie, pozwany nie przedstawił żadnych dowodów na to, że przed tą datą na należących do niego gruntach była prowadzona działalność rolnicza. Świadek J. D. (1) - prezes Spółdzielni Kółek Rolniczych w N. potwierdził, że prace na gruncie pozwanego były wykonywane w maju lub czerwcu 2010 roku, przy czym nie posiadał on żadnej wiedzy o wcześniejszych losach tych gruntów. Sąd Apelacyjny zwraca w tym miejscu uwagę, że już w tej dacie gospodarstwo rolne pozwanego powinno było osiągnąć kryterium żywotności ekonomicznej.

W tych okolicznościach, stanowczego podkreślenia wymaga zatem, że pozwany nie udowodnił forsowanej przez siebie tezy, że od czasu zawarcia przedmiotowej umowy, podejmował on systematyczne starania o rozwój należącego do niego gospodarstwa, tak aby na dzień 10 lutego 2010 roku osiągnęło ono kryterium żywotności ekonomicznej. Zeznania zawnioskowanych w zarzutach od nakazu zapłaty świadków: K. L. i M. S. (2), które skupiały się na przebiegu i wynikach przeprowadzonych u pozwanego kontroli również nie przyniosły oczekiwanego przez skarżących rezultatu. Wbrew stanowisku skarżących, w żadnym razie nie potwierdzili oni, aby w wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzili, że gospodarstwo pozwanego jest żywotne ekonomicznie.

Mając powyższe na uwadze, apelacja pozwanych jako bezzasadna na podstawie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349, z późn. zm.).